

Dr hab. Katarzyna Sygit, prof. US
Kierownik Katedry Promocji Zdrowia
Wydział Kultury Fizycznej i Promocji Zdrowia
Uniwersytet Szczeciński

Szczecin, dn. 5.02. 2018 r.

Szczecin, ul. Cukrowa 12, kod. 71-004; e-mail: katarzyna.sygit@usz.edu.pl, tel. +48 91 4443492

Recenzja

Rozprawy doktorskiej Pani **mgr Emilii Krakowiak**, zatytułowanej:

Funkcjonowanie przepisów prawa ukierunkowanych na wyeliminowanie narażenia na środowiskowy dym tytoniowy w lokalach gastronomiczno-rozrywkowych w świetle zmian legislacji antytytoniowej w Polsce

z Uniwersytetu Medycznego w Łodzi Wydziału Nauk o Zdrowiu.

Promotor pracy: dr hab. n. med. Włodzimierz Stelmach.

Palenie tytoniu należy do najpoważniejszych współczesnych zagrożeń cywilizacyjnych. Według danych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) z powodu palenia tytoniu umiera rocznie 5 milionów ludzi. Do najpoważniejszych problemów związanych z paleniem tytoniu w Polsce należy wdychanie środowiskowego dymu tytoniowego przez osoby niepalące. Ta droga inhalowania dymu tytoniowego jest co najmniej tak samo, a nawet niekiedy bardziej groźna dla zdrowia niż palenie czynne.

Palenie tytoniu należy do najważniejszych czynników ryzyka chorób układu krążenia, układu oddechowego i nowotworów. Przewlekłe choroby niezakaźne, w tym te spowodowane paleniem tytoniu lub biernym wdychaniem dymu tytoniowego, stanowią od lat najważniejszy problem zdrowotny, społeczny i ekonomiczny w Polsce. W odpowiedzi na szerzącą się skalę przewlekłych chorób niezakaźnych w Polsce od kilku lat realizowane są programy profilaktyki i wczesnego wykrywania; nie można tu zapomnieć o roli przepisów stanowiących o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Duży wpływ na kształtowanie polityki antytytoniowej w Polsce mają przepisy stanowione przez Parlament Europejski i Radę Europejską. Polska ustawa antytytoniowa zawiera wiele postanowień służących ochronie zdrowia i życia przed następstwami narażenia na dym tytoniowy. Dzięki nowelizacji ustawy z 2010 roku pracownicy lokali

gastronomiczno-rozrywkowych zostali objęci ochroną przed narażeniem na bierne wdychanie dymu tytoniowego.

Polski ustawodawca, pomimo wielu nowelizacji, jakie zostały dokonane w ustawie o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, nie zdecydował się na wprowadzenie do lokali gastronomiczno-rozrywkowych bezwzględnego zakazu palenia. Stąd też niepokojącym jest, iż nie są to miejsca całkowicie bezpieczne dla pracowników lokali jak i klientów. Zgodnie z rekomendacjami Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) do najskuteczniejszych działań zmierzających do ochrony przez ekspozycją na dym tytoniowy należy uznać takie, które prowadzą do całkowitego wyeliminowania palenia tytoniu. Istotnym jest również, aby wprowadzone przepisy antytytoniowe były odpowiednio wdrażane, przestrzegane i egzekwowane. Nie można zapomnieć o stałym podnoszeniu świadomości zdrowotnej społeczeństwa dot. szkodliwego działania tytoniu i dymu tytoniowego na organizm człowieka.

W świetle powyższego, istotnym jest podjęcie przez Doktorantkę tematu rozprawy dot. *Funkcjonowania przepisów prawa ukierunkowanych na wyeliminowanie narażenia na środowiskowy dym tytoniowy w lokalach gastronomiczno-rozrywkowych w świetle zmian legislacji antytytoniowej w Polsce.*

Przedłożony do recenzji maszynopis rozprawy doktorskiej Pani mgr Emilii Krakowiak, pt.: *„Funkcjonowanie przepisów prawa ukierunkowanych na wyeliminowanie narażenia na środowiskowy dym tytoniowy w lokalach gastronomiczno-rozrywkowych w świetle zmian legislacji antytytoniowej w Polsce”* jest więc niezmiernie aktualny i ważny, wychodzi bowiem naprzeciw potrzebie wprowadzenia skutecznych rozwiązań mających na celu bezpieczeństwo przez narażeniem na działanie dymu tytoniowego pracowników, jak i klientów lokali gastronomiczno-rozrywkowych.

Maszynopis rozprawy zawiera 271 stron tekstu o wymiarze A4. Układ rozprawy jest: przejrzysty, logiczny i spójny. W strukturze pracy zamieszczono dziesięć powiązanych tematycznie części.

Piśmiennictwo wykorzystane w pracy liczy 200 pozycji z literatury obcej, jak i krajowej. Piśmiennictwo zostało dobrane prawidłowo.

I. OCENA CZĘŚCI TEORETYCZNEJ PRACY

Obejmuje ona 34 stron tekstu. Opracowana została na podstawie dostępnego przeglądu aktualnego piśmiennictwa krajowego i obcego. Doskonale wprowadza czytelnika w problematykę pracy.

Na wstępie Doktorantka z wnikliwością omawia w oparciu o przegląd piśmiennictwa zjawisko rozpowszechnienia palenia tytoniu na świecie i w Polsce, wpływ palenia tytoniu oraz narażenia na środowiskowy dym tytoniowy na zdrowie człowieka, regulacje prawne związane z kontrolą epidemii narażenia na palenie tytoniu w Polsce, ocenę skuteczności wdrożonych przepisów antytytoniowych w lokalach gastronomiczno-rozrywkowych na przykładzie doświadczeń wybranych krajów. Na zakończenie tej części pracy zostały omówione kluczowe inicjatywy międzynarodowe służące walce z epidemią palenia tytoniu.

Od początku rozprawy widoczna jest tendencja Doktorantki do wnikliwego rozważania kwestii istotnych dla realizowanego tematu rozprawy doktorskiej.

Wartość teoretyczną rozprawy doktorskiej a tym samym przygotowanie teoretyczne Doktorantki oceniam jako bardzo dobre.

II. OCENA METODYKI BADAŃ

Głównym celem pracy była ocena funkcjonowania przepisów prawa ukierunkowanych na wyeliminowanie narażenia na środowiskowy dym tytoniowy pracowników lokali gastronomiczno-rozrywkowych w Łodzi i po wprowadzeniu zmian legislacji antytytoniowej w Polsce w 2010 roku.

Przyjęto sześć poprawnie postawionych celów szczegółowych, które zostały dobrze uzasadnione i pozwoliły na ukierunkowanie Doktorantki w realizacji celu głównego pracy.

Badania składały się z dwóch etapów. Pierwsze badanie zostało przeprowadzone w 2010 roku wśród 1360 osób pracujących w 300 wylosowanych lokalach gastronomiczno-rozrywkowych w Łodzi. Drugi etapem badań został przeprowadzony w 2015 wśród 1247 osób – badaniami objęto te same lokale gastronomiczno-rozrywkowe (z wyłączeniem 57 podmiotów, które w okresie od pierwszego badania do drugiego zostały zlikwidowane).

Ogółem w badaniach wzięło udział 2607 osób, pracowników lokali gastronomiczno-rozrywkowych.

Do przeprowadzenia badań posłużono się dwoma kwestionariuszami ankiety stworzonymi i rekomendowanymi przez Institute for Global Tobacco Control (do narażenia na środowiskowy dym tytoniowy).

Do analizy statystycznej zastosowano pakiet statystyczny Statistica 13.1 PL (StatSoft, Polska).

Narzędzia badawcze zostały dobrze dobrane i są właściwe do przyjętych celów i założeń pracy.

Wyniki badań poddano wnikliwej, bardzo dobrej i profesjonalnej analizie statystycznej.

Metodykę badań oceniam bardzo dobrze.

III. OCENA CZĘŚCI BADAWCZEJ

Ocenie szczegółowej poddano część IX i X pracy zamieszczonych na 167 stronach tekstu w których przedstawiono wyniki badań, omówienie wyników badań i dyskusję.

W sposób interesujący omówiono wyniki badań, do których uzyskania zastosowano dwa kwestionariusze ankiet stworzone i rekomendowane przez Institute for Global Tobacco Control.

Analizy zostały wykonane w sposób wysoce poprawny, wzbogacone dobrymi analizami statystycznymi. Opracowanie graficzne wyników w formie 145 rycin i 4 tabel wzbogaciło prezentację wyników i je uwiarygodniło.

Dyskusję badań Autorka przeprowadziła w sposób interesujący, profesjonalny, porównując swoje wyniki badań z wynikami badań innych Autorów. Na uwagę zasługuje fakt, iż Doktorantka wykorzystała do napisania dyskusji bogatą literaturę zarówno krajową, jak i obcą.

IV. OCENA WYNIKÓW I WNIOSKI KOŃCOWE

Doktorantka przedstawiła siedem wniosków. Wnoszą one cenne, ważne wartości teoretyczne jak i praktyczne dla nauk o zdrowiu.

W rozprawie na szczególną uwagę zasługują następujące wnioski:

1. Stwierdzono, iż pomimo wprowadzenia bardziej restrykcyjnych przepisów zabraniających palenia tytoniu w lokalach gastronomiczno-rozrywkowych, wynikających z Ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych w 2010 roku, ponad połowa niepalących pracowników była narażona na palenie bierne w miejscu pracy.

2. Wskazano na częste łamanie przez pracowników, jak i klientów przepisów zabraniających palenia tytoniu w lokalach gastronomiczno-rozrywkowych; wskazano więc na konieczność prowadzenia skuteczniejszej kontroli wdrażania i przestrzegania przepisów antytytoniowych w tych lokalach.

3. Zwrócono uwagę na rolę działań edukacyjnych w celu zwiększenia świadomości społeczeństwa na temat następstw zdrowotnych palenia tytoniu.

4. Podkreślono potrzebę prowadzenia dalszych badań w celu poznania zmian zachodzących w przestrzeganiu i skuteczności egzekwowania obowiązkowych przepisów antytytoniowych w miejscach publicznych.

Walorem uzyskanych wyników badań jest to, iż mogą one być przydatne pracownikom służby zdrowia, promotorom zdrowia przy konstruowaniu programów profilaktycznych dot. zagrożeń związanych z paleniem tytoniu, jak i narażenia na działanie dymu tytoniowego, kierownikom i pracownikom lokali gastronomiczno-rozrywkowych, jak i wszystkim osobom korzystającym z lokali gastronomiczno-rozrywkowych.

Reasumując

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska przedstawia dużą wartość naukową. Została bardzo dobrze wykonana. Na podkreślenie zasługuje też fakt, iż były to badania niezwykle pracochłonne, poruszające istotne kwestie dot. zagrożenia zdrowia i życia osób narażonych na działanie dymu tytoniowego.

Stąd też rozprawę doktorską Pani mgr Emilii Krakowiak oceniam jako bardzo dobrą i wnoszę do Wysokiej Rady o **wyróżnienie pracy** podkreślając jej istotne walory jako ważnej pozycji dla zdrowia publicznego, wręcz modelowe:

- opracowanie statystyczne;
- dyskusję świadczącą o dojrzałości badawczej Doktorantki;
- swobodne poruszanie się w literaturze przedmiotu;
- przedstawienie „dzieła dojrzałego”.

Uwagi recenzenta:

Recenzent nie wnosi uwag do ocenianej rozprawy.

Proponuje wydać niniejszą rozprawę w postaci monografii.

Gratuluję Panu dr hab. n. med. Włodzimierzowi Stelmachowi promotorstwa pracy, Doktorantki i tak wysoko ocenionej pracy.

*

*

*

Osobowość Autorki i opanowanie warsztatu naukowego, oryginalność podejścia do badań w niektórych fragmentach pracy, jej dociekliwość naukowa, staranność w gromadzeniu materiałów i wykonaniu analiz, upoważnia mnie do wystawienia wysokiej oceny pracy.

Niniejszą rozprawę kwalifikuję ze względu na wysoką jej ocenę, znaczenie teoretyczne dla nauk o zdrowiu, jak i praktyczne, ponadto: aktualność i potrzebę takich analiz – zaliczam więc rozprawę do prac wyróżniających się z tego zakresu.

Rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z póź. zm.).

Dlatego proponuje Pani Dziekan prof. dr hab. n. med. Małgorzacie Wągrowskiej-Danilewicz i Wysokiej Radzie Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, o dopuszczenie Pani mgr Emilii Krakowiak, do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

KIEROWNIK
Katedry Promocji Zdrowia
Wydział Kultury Fizycznej i Promocji Zdrowia
Uniwersytet Szczeciński
Katarzyna Sygit
dr hab. Katarzyna Sygit, prof. US